

Ce?? uz Eiropu: Latvijas migranti G?rnsijas sal?

Description

Iedz?vot?ju došan?s str?d?t uz ?rzem?m ir viena no m?sdienu Latvijas noz?m?g?kaj?m laika z?m?m. Teju ikvienam radi vai draugi ir devu?ies prom no Latvijas. K?d?? Latvijas ?audis str?d? ?rzem?s? K?d?? daudzi migranti turpina dz?vot starp div?m valst?m – darbs ?rzem?s, bet m?jas – Latvij??

P?d?j?s Latvijas Centr?l?s statistikas p?rvaldes apl?ses liecina, ka Latvijas past?v?go iedz?vot?ju skaits ir divi miljoni. P?d?jos desmit gados no valsts emigr?ju?i 200 t?ksto?i cilv?ku^[1], p?c Latvijas Bankas apr??ina –177.600 cilv?ku, kas nelielajai Baltijas valstij ir milz?gs skaits. Uzreiz j?teic, ka dati par migr?ciju *Eirop? bez robež?m* vienm?r ir neprec?zi, un ne par statistiku v?los run?t. Šaj? rakst? izgaismoju jaut?jumus, kas pieklust domin?još? diskurs?, ka Latvija paliek aizvien tukš?ka.

Kam vietas Latvij? nepietika?

Protams, migrantus nevar homogeniz?t, tom?r ir tendences, kas ?auj izprast dzi??kus procesus Latvijas transform?cijas probl?m?s no biju?s PSRS republikas uz kapit?listisku ekonomisko sist?mu. Pirmk?rt, k?p?c un k?di cilv?ki dodas prom, k?p?c ?ie cilv?ki, nevis citi? Otrk?rt, cilv?ki dodas uz noteikt?m valst?m un viet?m, nevis vienk?r?i *kaut kur*. Visbeidzot, da??du iemeslu d?? da?a t? d?v?to emigrantu (aizbrauc?ju pavisam) tom?r ir nep?rtraukt? kust?b? un nav pie??mu?i l?mumu, kur v?las palikt pavisam un vismaz ment?li sevi saista ar Latviju. Šos jaut?jumus risin?šu konkr?t? vietas un mobilit?tes izp?tes kontekst?, apl?kojot k?du ?pašu vietu – G?rnsijas salu Lamanša ?aurum?, kur?, p?c Latvijas port?la neogeo.lv apl?s?m, 2011. gad? str?d?ja ap 1500 Latvijas iedz?vot?ju, no kuriem liel?k? da?a past?v?go dz?vesvietas adresi ir saglab?ju?i Latvij?. Anal?ze ir balst?ta autorenes p?t?jum? G?rnsij? 2010-2011. gad?.

P?c Padomju Savien?bas sabrukuma 1991. gad? Latvijas politisk? vara, l?dz?gi k? liel?kaj? da?? Austrumeiropas, deklar?ja ?eopolitisku virzienu –*atgrie?anos Eirop?*. Kolekt?v? progresa ideolo?ija vairs nebija v?lama, un t?s viet? elites n?kotni reprezent?ja k? radik?la individu?lisma ce?u uz materi?lu labkl?j?bu – gan k? nosta??iju p?c pirmskara Latvijas labkl?j?bas, gan ar? k? tiek?anos p?c m?sdienu Rietumeiropas dz?v?ves standartiem^[2]. Liber?lisms un br?vais tirgus ir rakstur?gi post-soci?lisma telpai, uzsverot individu?lo, un pats termins *darba ??ira* post-soci?lisma valst?s tika nonicin?ts un diskredit?ts, k? to tr?p?gi raksturo lietuviešu sociolo?e Rasa Balo?kaite^[3]. Spriedze starp idealiz?to “ne-š?iras” reprezent?ciju un dz?voto pieredzi k? marginaliz?tai majorit?tei ar ?oti ierobežot?m darba un pe??as iesp?j?m ir noz?m?g?kais migr?cijas iemesls. Un migr?cija ir veids, k? izteikt savu neapmierin?t?bu ar valsti.

X telpa iesp?j?m

G?rnsija, kop? ar ?riju, bija starp pirmajiem un popul?r?kajiem Latvijas darba migrantu galam?r?iem kopš 1990. gadu vidus. G?rnsija ir Apvienot?s Karalistes protektor?ts, ta?u tai ir ?paša iz??muma jurisdikcija^[4]. G?rnsija 1990.gados paplašin?ja ekonomisko darb?bu pateicoties privili??ta nodok?u re??mam^[5], savuk?rt Latvija 1990. gados k?uva neatkar?ga un s?ka *atgriešan?s ce?u Eirop?* –valstisk? l?men?, uzs?kot iest?šan?s sarunas ES, un individu?l? –k? centienus sasniegt eiropesku dz?ves kvalit?ti.

Salas ir ?paši bl?vs migr?cijas izp?tes lauks. 63,3 kvadr?tkilometru plaš? un 62 t?kstošu apdz?vot? G?rnsija ir dabiski norobežota vieta, ta?u t? ir strauji main?ga soci?la telpa. Šie kontrasti ?auj izjaut?t procesus, kas cit?di var pasl?d?t gar?m nepaman?ti konvencion?l?k regul?tu teritoriju kontekst?.

Ikvienai ekonomiski akt?vai, bet ?eogr?fiski limit?tai vietai ir nepieciešams kust?gs darbasp?ks, lai uztur?tu produktivit?ti un konkur?tsp?ju, bet izvair?tos no p?rapdz?vot?bas. Ekonomikai atplaukstot p?c Otr? Pasaules kara (Lamanša šauruma salas bija okup?tas), k? t.s. viesstr?dnieki tika aicin?ti it??i (1970.gados), portug??i (1980.gados), p?rsvar? no Madeiras salas. Ta?u Madeira, sa??musi ES ieguld?jumu infrastrukt?r?, strauji k?uva par t?risma galam?r?i un pati vairs nevar?ja rekrut?t pietiekami daudz str?dnieku. K? intervij?s atz?st G?rnsijas darba dev?ji d?rzniec?bas sektor?, 1990.gadu vid? vi?i l?koja dibin?t kontaktus ar citu l?t?ka darbasp?ka izcelsmes valsti, izv?loties Latviju un atverot taj? rekrut?šanas komp?niju. Daž?dos t? sauktajos migrantu darbos sal? str?d? daž?das nacion?l?s izcelsmes ?audis, tom?r l?dz pat 2011. gadam starp nesen iece?ojušiem austrumeiropiešiem Latvijas iedz?vot?ju ir visvair?k.

Došan?s darb? uz citu valsti ir radik?li jauna strat??ija, k? main?ties pašam. Vairums interv?to uzsver, ka nekad nebija dzird?juši par G?rnsiju un pat nevar?ja to izt?loties pasaules kart?. „*Grib?ju braukt uz ?rzem?m nopeln?t naudu,*” ir tipisk?k? atbilde. T? bija x telpa kaut kur Eirop? un „braukt uz ?rzem?m” bija atpaz?t transnacion?l?s un nevis soci?l?s un iekš?j?s (Latvij?) mobilit?ts iesp?jas; laika kompresijas iesp?ja cilv?ka individu?laj? ce??, lai *atgrieztos Eirop?*, proti, ?stenotu savu strat??iju par labas dz?ves sasniegšanai. Lefevrs to sauc par iesp?ju totalit?tes atkl?smi, ietvertu ikdienas eksistenc? un radik?lu jaunu iesp?ju atkl?smi^[6]. L?mumu doties uz ?rzem?m cilv?ki bieži raksturo k? *br?di* sav?s dz?v?s, tieši telpiski laic?gu p?rejas momentu personas dz?v?. Vienlaic?gi tas ir konkr?ts *br?dis* valsts un n?cijas att?st?b?, kas cilv?kiem liek izš?irties par iesp?ju doties str?d?t uz citu zemi.

Atgriezies k? eiropietim

Prec?z?ki kvantitat?vi r?d?t?ji nav pieejami, ta?u daudzi interv?tie l?š, ka kopskait? to, kuri no Latvijas k?du laiku ir str?d?juši G?rnsij?, var?tu b?t no pieciem l?dz asto?iem t?kstošiem. No 1997.-2000.gadam no Latvijas rekrut?ja tikai sievietes un tikai lauksaimniec?b?, galvenok?rt, darbam siltumn?c?s. Form?li pirmajos rekrut?šanas gados kandid?tus izv?l?j?s, ja vi??m bija izgl?t?ba vai pieredze lauksaimniec?b?, neform?li kandid?tu izv?rt?šana notika v?l pirms došan?s ce?? –svar?gs aspekts bija kandid?tes potenci?l?s darba sp?jas, nopietna v?lme smagi str?d?t un atgriezties Latvij?. Citi sektori, piem?ram, t?risma industrij?, tika atv?rti, s?kot ar 2000. gadu s?kumu un darbam G?rnsij? var?ja pieteikties ar? v?rieši.

G?rnsijas pied?v?jums ietv?ra gan iesp?ju peln?t, gan specifiskus ierobežojumus: dr?kst?ja uztur?ties devi?us m?nešus gad?, bet tr?s bija j?brauc ?r? no salas. T?d?j?di migr?cijas re??m? ir ietvertas barjeras past?v?g?s dz?vesvietas izv?l?. Uztur?šan?s at?auju nevar?ja ieg?t nestr?d?jošie ?imenes locek?i, turkl?t nepast?v?ja gandr?z nek?du soci?lo garantiju. Š?da prakse ir daudz analiz?ta migr?cijas p?t?jumos un ir l?dz?ga viesstr?dnieku programm?m Eirop? 1960. un 1970.gados: t? viet?,

lai sa?emtu 'pilnu' *cilv?ku*, darba dev?ji sa?em produkt?vu *str?dnieku*, kura reprodukt?v? da?a –b?rnu audzin?šana, atva?in?jumi, dz?ve pensij? utt. j?atst?j otrpus robežas.

Ta?u ierobežojumi nebija š??rslis, tieši otr?di, tie saskan?ja ar migrantu s?kotn?jo nol?ku – doties ?slaic?gi str?d?t ?rzem?s, un atgriezties Latvij? tur?g?kam, tuv?k iedom?tam vid?ja eiropieša dz?ves l?menim. Tas bija sapnis aizbraucot vienlaic?gi rad?t atgriešan?s ce?u, ta?u atgriezties k? atš?ir?gam sev pašam, lab?k? soci?laj? poz?cij?, atgriezties norm?l? dz?v?. Šaj? zi?? *atgriešan?s Eirop?* individu?l? l?men? bija strat??iska pagaidu mobilit?te, bet paties?b? l?dzeklis pret?j? sasniegšanai – atgriezties Latvij?. Darbs ?rzem?s pied?v?ja nopeln?t vair?k un ?tri, kas nevar?tu notikt Latvij?, bet var tikt baud?ts taj? (maksas izgl?t?ba, dz?ve priv?t? m?jokl? utt.). Algas gan s?kotn?ji nebija lielas – nedaudz virs 3 britu m?rci??m stund?, ta?u to kompens?ja gar?s darba stund?s. Kopš 2010. gada oktobra G?rnsij? ir ieviesta minim?l? alga –6 britu m?rci?as stund?, kas ir tipiska viesstr?dnieka alga. Veikalos un veco ?aužu apr?pes centros atalgojums gan ir uz pusi liel?ks.

Strauj? migrantu main?ba G?rnsij? var tikt raksturota k? past?v?ga nepast?v?ba. Respondenti parasti uzsver, ka G?rnsij? ir „tikai uz laiku,” pat, ja p?rvietošan?s starp Latviju un šo salu ilgst jau vair?k nek? desmit gadu. Individu?li migranti atk?rtoti iebrauc G?rnsij? un izbrauc no t?s – p?rsvar? uz Latviju, bet reiz?m ar? uz cit?m Eiropas valst?m, lai atkal atgrieztos G?rnsij?. No salas aizbraukušo viet? ierodas jauni, kas Latvijas iedz?vot?ju k? kopienas kl?tb?tni padara relat?vi past?v?gu. Lai ar? liel?kaj? da?? interviju ir atsauces uz pazemojošiem darba apst?k?iem, vismaz migr?cijas pirmajos gados – dz?vojot vien? istab? asto?iem cilv?kiem, str?d?jot teju bez nevienas br?vas dienas devi?us m?nešus –, šo pieredzi indiv?di portret? dr?z?k k? eksotisku, uzsverot, ka „*atš?ir?b? no citiem latviešiem, man gan paveic?s!*”, person?go veiksmi pretstatot kopienas pieredzei.

Sievietes str?d? siltumn?c?s. Foto autore: Aija Lulle (G?rnsija, 2011. g. j?lij?)

Latvijas iedz?vot?ju G?rnsij? savstarp?j? solidarit?te ir v?ja, domin?joši ir individu?li centieni savas poz?cijas uzlabošanai. Tom?r kopienai vienojošais ir aizvainojums pret Latviju k? valsti, kas ir „*likusi m?su pašu cilv?kiem*” doties uz ?rzem?m, nav pild?jusi r?p?šan?s pien?kumu pret savas valsts cilv?kiem. Nereti ar? cilv?ki visp?r cenšas ignor?t pašreiz?jo Latvijas valsti sav? dz?vesst?st? un dr?z?k sevi pozicion? k? akt?vus neoliber?lisma pagrieziens upurus, kuri no Latvijas k? valsts neko negaida un ar kuru nesaista nek?das cer?bas.

Migr?cijas kult?ras veidošan?s

V?los uzsv?rt, ka G?rnsija ir ?paša izp?tes vieta un pieredzi taj? nevar visp?rin?t, ta?u par sp?ti tam un ar? tieši š? apst?k?a d??, sala k? mini soci?l? laboratorija ?auj as?k saredz?t atseviš?us migr?cijas pl?smu aspektus.

Pirmk?rt, tas, ka liela da?a cilv?ku Latvijas neoliber?laj? pagriezien? nejut?s pieder?gi un vajadz?gi

savai valstij, ir pamata cēlonis, kādē? cilv?ki no Latvijas migr? tik relat?vi lielos apm?ros. Savuk?rt br?va darbasp?ka kust?bas nosac?jumi ES ir iesp?ja, nevis cēlonis migr?cijai. Migr?cija liel? m?r? ir indiv?du stratē?ija šaj? meta-narat?v? –atgriezties Eirop? (un iedom?ti eiropesk? Latvij? kaut kad nedefinēt? n?kotn?)– tiem, kuri šaj? lielaj? narat?v? neietilpa.

Otrk?rt, j?atg?dina cik noz?m?ga ir t.s. sa??m?jvalsts un lokalit?tes loma: cilv?ki nedodas *kaut kur*, bet gan seko darba un pe??as iesp?ju strukt?r?m Eiropas br?vas kust?bas telp?. Sa??m?jvalstij un konkr?t?m lokalit?t?m, lai ar? ne piln?ga, tom?r saglab?jas noz?m?ga politiska vara lemt, pretoties un ierobežot, kad un cik daudz migrantus t?s var uz?emt sav? darba tirg?.

Trešk?rt, m?sdienu migr?cija Eirop? nav vienvirziena ceš? no post-soci?lisma telpas uz t.s. Rietumu telpu. Cilv?ks, kurš regul?ri p?rvietojas starp Latviju un G?rnsiju, vienlaic?gi izt?lojas savu dz?vi gan G?rnsij?, gan Latvij?. Izt?l? t?s abas sapl?st vien? fragment?t? telp?, kur? stabiliz?j?s past?v?g? vietas mai?a un kur? ‘tur’ un ‘šeit’ ir neatrisin?t? spriedz?. P?d?j?s dek?des laik? Latvij? veidojas migr?cijas kult?ra, kur? cilv?ki seko iesp?ju strukt?r?m Eirop?, kur un kad t?s par?d?s un nepie?em skaidru l?mumu, kur vi?i dz?vos visu m?žu.

Atsauces :

- [1] Mihails Hazans, “Latvijas emigr?cijas main?g? seja 2000-2010”, in Brigita Zepa un Evija K?ave (red.), *P?rskats par tautas att?st?bu 2010./2011. Nacion?l? identit?te, mobilit?te un r?c?bsp?ja*, R?ga: SPPI, 2011; Latvijas Banka, 2011 Ekonomista O?ega Krasnopjorova apr??ini www.bank.lv
- [2] Charles Woolfson, “Labour Migration, Neoliberalism and Ethno-politics in the New Europe: The Latvian Case”, *Antipode*, Vol. 41, (5), 2009, lpp. 952–982.
- [3] Rasa Balockaite, “Can You Hear Us? The Lower Class in Lithuanian Media and Politics”, *Problems of Post-Communism*, 56(1), 2010, lpp.16.
- [4] Policy Council, States of Guernsey, *Guernsey facts and figures, 2009*, The States of Guernsey, 2010.
- [5] G?rnsij? ir da??ji atvieglota nodok?u sist?ma. Tas veicina noteiktu industriju izvietošanos sal?: banku, pasta pakalpojumi, pre?u iepakšana utt. Tom?r atvieglotais nodok?u rež?ms past?v?gi ir str?dus objekts Eiropas Savien?b?. S?k?k skat?t, piem?ram: <http://www.gov.gg/ccm/navigation/income-tax/about-our-tax-system>
- [6] Henri Lefebvre, *The Production of Space*, Oxford: Blackwell, 1991 [1974], lpp. 11.

Citas references:

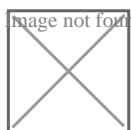
John May & Nigel Trift, *Timespace and geographies of temporality*, Londona: Routledge, 2001.
Neo Geo, neatkar?gs ?eogr?fiskas anal?zes port?ls, 2001.

* Autore veic p?t?jumu par Latvijas iedz?vot?ju migr?ciju uz Lielbrit?niju ar Eiropas Soci?l? Fonda projekta „Atbalsts doktora studij?m Latvijas Universit?t?” atbalstu.

[Tulkojums fran?u valod?.](#)

Fotogr?fija: G?rnsija aero foto. Foto autore: Aija Lulle 2010.gada j?nij?

Image not found or type unknown

[Retour en haut de page](#)

date créée

15/01/2012

Champs de Méta

Auteur-article : Aija LULLE*